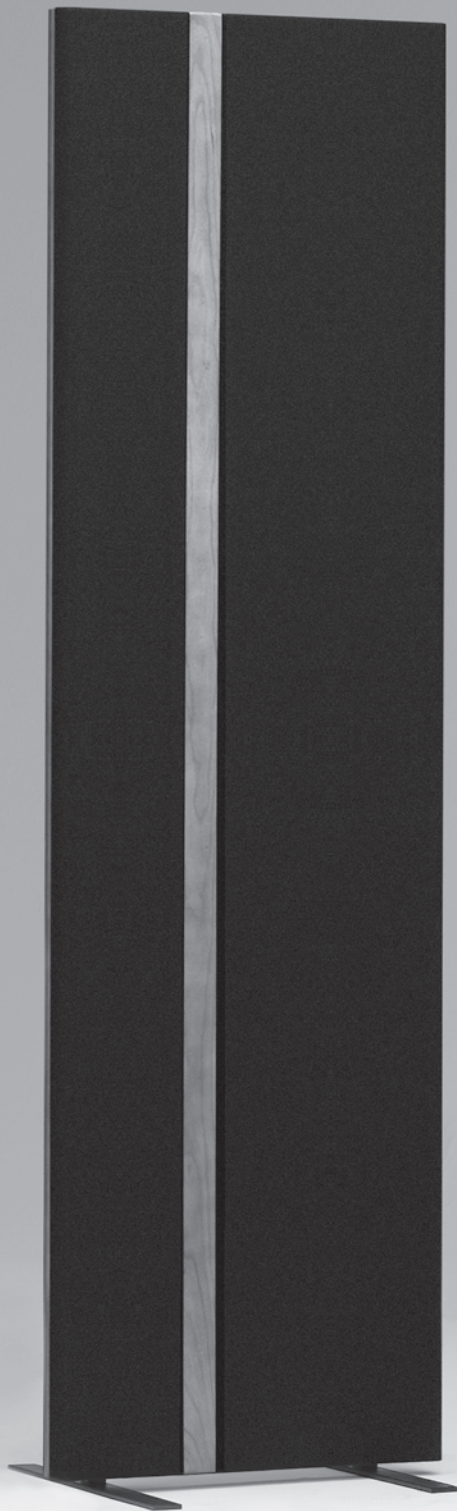

Milja u dubini najčakle

Goran Maler

Oduvijek sam volio slušati glazbu. Počelo je to još davno u osnovnoj školi s raznim muzičkim centrima, trakašima, pa potom prvim ITT kasetofonom. Ili kad bi kolega Gordan Gaži, s kojim sam sjedio u klupi, i ja jedva dočekali kraj nastave i trčali u ondašnji Jugoton po ploče pa ih potom presnimavali dok nismo izlizali naše trake. Ili kad bi netko putovao u Trst ili Graz i kao dragulje donosio LP ploče kojih ovdje nije bilo ili kad bi organizirali školske “čage”. Zatim su uslijedili originalni Wharfedaleovi, Infinityjevi, Rogersi zvučnici pa i Magneplanari. Da, Maggiji su mi prvi odškrinuli prozor *high end* zvuka, no u to doba kao studoši si baš nismo mogli priuštiti veće modele. Rado ih slušam još i danas jer jednostavno ne stare, nisu izgubili ništa od svoje prvotne magije.

Tih godina sam postao zaljubljenik u planarni zvuk i rijetko koji dinamički zvučnik u kutiji u mojim očima tome može parirati. Slušao sam mnoge planare, pa iako u mojoj slušaonici danas stalno mjesto zauzimaju Quadovi, povremeno, kad se zaželim, postavim i dobre stare Maggije. U trenutku kad je stigao poziv koji me obavijestio da na slušanje stižu Maggiji 3.6/R, u slušaonici ili oko nje mi se motalo još tri para zvučnika koji su ili bili testirani, ili to čekali, plus dva para njihovih zvučnika, možete misliti kako mi je supruga bila sretna kad sam joj rekao da će dečki “dopelati” još jedne. No kad je čula o kojima se radi, nije se više bunila. U slušaonici na podu već imam zalijepljenu šumu traka kako ne bi trebao svaki puta iznova tražiti najbolju poziciju za zvučnike na testu, pa kud sve, tud još i jedna. Tako su stigle dvije kutije, jedna velika sa zvučnicima i manja u kojoj se nalaze vanjske skretnice. Već po stanju kutije se vidjelo da su zvučnici potpuno novi, što je razgovor sa zastupnikom i potvrdio. To je značilo samo jedno - muke, minimum tristo sati, optimum petsto sati usviravanja. Spojio sam ih na moj drugi pomoćni sistem, pritisnuo tipku za ponavljanje i ostavio da sviraju.

Spomenite audiofilu na bilo kojoj strani svijeta Magneplanare, i svi će točno znati o kojim je zvučnicima riječ. Ipak, ime tvrtke je Magneplan Incorporated, a smještena je u američkoj saveznoj državi Minnesoti. Tvrtku je 1969. godine osnovao Jim Winey kao glavni konstruktor i slobodno možemo reći jedan od najvećih vizionara u audio svijetu. Cijela priča je započela nezadovoljstvom postojećim elektrostatskim zvučnicima, te se u nastojanju da ih poboljša rodio potpuno novi magnetostatski princip rada. Ukoliko jedan kraj drugog postavimo elektrostatski i magnetostatski zvučnik, teško ćemo vidjeti neku razliku dok ne pogledamo stražnje strane gdje će se na elektrostatu naći i utičnica za struju. Oba zvučnička sustava pripadaju planarnim dipolima, što će reći da vrlo tanka membrana rastegnuta na okvir u magnetnom polju svojim gibanjem proizvodi zvuk. Razlika je da se kod elektrostata membrana od milara nalazi između statora koji se preko *step up* transformatora i napona iz mreže “nabiju”, te tako postanu magnetični, dok se kod magnetostata membrana nalazi rastegnuta između stalnih magneta te nije potrebno dodatno magnetizirati vanjskim napajanjem.

Idealan zvučnik?

Kad pogledamo današnje tržište zvučničkih kutija, vidimo da zvučnika ima svih veličina, vrsta i oblika, od mini monitora do beštija za koje trebate nosače klavira da biste ih smjestili u slušaonicu. Budući da još nema zvučnika koji je dosegao idealnu reprodukciju zvuka ili apsolutni zvuk, kako ga neki zovu, jasno je da svaki model u nečemu prednjači, a u nečemu je možda tek prosječan. Magneplanari bi u mnogočemu barem konstrukcijski trebali biti blizu idealu. Poznato je da bi idealni *driver* trebao biti ekstremno male težine a ekstremno velike čvrstoće te imati sposobnost munjevito pokrenuti se ili stati. Magneplanarov *ribbonski* visokotonac je tako tanak da je, gledajući ga s boka, nevidljiv golom oku. Toliko je lagan da, ukoliko ga bacimo s visine od dva metra, treba približno pet sekundi da padne na tlo. Dotaknimo se i kutije i njenih koloracija. Tu također imamo nekoliko škola. Jedni nastoje kutiju učiniti što težom, čvrstom, unutra pregrađenom i ojačanom i time što više inertnom. Drugi, kao neki od legendarnih Snellovih ili Audio Noteovih zvučnika, koloracije kutije koriste kao sastavni dio dizajna. Tu su zatim i dipoli koji kutije niti nemaju, pa i nemaju problema s tom vrstom koloracija zvuka.

Fizički izgled

Magneplanar 3.6/R je zvučnik velikih dimenzija, približno 180 cm visok, širok 60 cm i dubok tek 3 cm. Model koji je stigao na test je bio finišan u trešnjinom furniru tamne boje i karakterističnoj svijetlobež tkanini. Pri otpakiravanju zvučnika i vađenju iz kutije treba biti vrlo oprezan kako se ne bi oštetio osjetljiv aluminijski *ribbon*. Sa stražnje strane visokotonca se nalazi traka koju pridržavaju magneti, a ona ga ujedno štiti i prilikom transporta. Treba je vrlo polako skidati jer je bilo slučajeva da je prilikom naglog skidanja i sama struja zraka oštetila aluminijski *ribbon*. Inače, da bi se zvučnici postavili u pogon, potrebno je malo spretnosti i sam-svoj-majstor znanja. Nakon vađenja panela iz kutije potrebno je montirati metalne noge na zvučnike, a manipulacija velikim planarima ipak nije tako jednostavna, pa je ipak najjednostavnije imati pomoćnika. Kad se postave na noge, sa stražnje strane se montira vanjska skretnica pomoću posebnih konektora i potom se posebnim

nosačem podboči kako ne bi vibrirala. Za ove radove se koristi priloženi imbus ključ kojeg treba čuvati jer se pomoću njega učvršćuju i zvučnički kabeli u terminale. Skretnica omogućava *bi-wiring* ili *bi-amping*, a oni među nama koji imaju sklonosti izradi vlastite skretnice ili unapređenju postojeće, došli su na svoje. Na Internetu postoji nekoliko adresa koje nude razna rješenja i savjete. Mjesta za napredak u kvaliteti skretnice ima. Kad je montaža konačno gotova, treba odlučiti da li visokotonski ribbon postaviti s vanjske ili unutarnje strane zvučnika, budući da su zvučnici zrcalne slike. Proizvođač to ostavlja na izbor kupcu, a moje petnaestogodišnje iskustvo s Maggijima govori da visokotonac treba staviti s vanjske strane (osobito ako imate veliku sobu, pa bočne refleksije nisu problem). Ipak, svaki novi vlasnik neka isproba obje kombinacije i odluči što mu se više sviđa.

Magneplanari 3.6/R su trosistemske planarne dipoli koji su se pojavili na tržištu početkom 1998. godine. Razvijeni su iz starijeg modela 3.5 od kojeg se razlikuju po većem srednjotonskom panelu, što omogućava nižu točku reza skretnice (200 Hz) između srednjotonskog i basovskog panela. Srednjotonski panel čini milarna membrana površine 1,300 cm², a basovski panel je također milarna membrana površine 3,200 cm². No srce cijelog sustava je ipak aluminijski *ribbon* visokotonac duljine 140 cm. Specifičnost ovog visokotonca je da pokriva široki frekvencijski raspon od 2 kHz do 40 kHz. To je vrlo široko područje za visokotonsku jedinicu, a slušatelj profitira glede niže točke reza na skretnici (1,7 kHz), što donosi ujednačenu i glavu prezentaciju visokih frekvencija. Frekvencijski odziv sistema je od 34 Hz do 40 kHz, osjetljivost 86 dB, a nominalna impedancija stabilnih 4 oma. Tokom testa na raspolaganju su mi bila pojačala raznih snaga i konstrukcija. Dva cijevaša McIntosh MC275, Audio Research VT55, tranzistorski Metaxas IraklisII, jedna samogradnja i McIntosh MC501 mono blokovi. Snage su bile redom 75 W, 55 W, 60 W, 7 W i 500 W. Zbog svoje stabilne impedancije od približno 4 oma 3.6/R nisu zvučnici koji će "mučiti" pojačalo, no svaki skok u snazi ipak je donosio novu kvalitetu zvuka. Vjerujte mi, i pravih 7 W mogu zvučati čarobno.

Slušanje

Konačno je došlo vrijeme da 3.6/R premjestim u glavni sistem. Maggiji nisu zahtjevni glede

smještaja u slušaonici ukoliko možemo poštovati jedan jedini element, a to je udaljenost od zida iza zvučnika. Minimum je 80 cm, dobar optimum oko 110 cm, a sve više je bonus. U WAM-u smo već pisali o dipolima, no naglasimo još jednom. Dipoli zrače prema naprijed i jednako tako ali obrnute faze prema natrag. To je od iznimnog značenja jer su kod klasičnog zatvorenog dizajna prve refleksije s postraničnog zida u suprotnoj fazi s direktnim zvukom koji čujemo, a ukoliko je razlika između direktnog i odbijenog zvuka manja od 10 ms, naš mozak to doživljava kao zamućen zvuk. Kod dipolnog dizajna, širenja zvuka sa strane gotovo da i nema, pa nema ni neželjenih refleksija. To se vrlo lijepo može čuti ako ostavite samo jedan dipol da svira i stanete na stranu. Pitanje je kako zvuk koji se reflektira od stražnjeg zida utječe na zvuk? Ukoliko je dipol dovoljno udaljen od stražnjeg zida i lagano zakrenut prema slušnom mjestu, kašnjenje odbijenog zvuka će sigurno biti veće od 10 ms (odbit će se prvo od stražnjeg zida pa od postraničnog), a takve refleksije drugog reda čak povećavaju osjećaj prostornosti. Tako je i bilo, zvučnike sam lagano zakrenuo prema unutra, zvuk je bio kristalno čist, no kao i kod većine dipola uskog *sweet spot*. No, izborom ovih zvučnika to smo svjesno i na samom početku odabrali. Nakon stotinjak sati usviravanja još nije bilo vrijeme za ozbiljno slušanje. Aluminijski *ribbon* je bio detaljan ali neslušljiv na dulje od sat vremena. Nije pomagalo niti to što sam na skretnici u predviđeno mjesto ubacio otpornik koji atenuira visoke približno 2 dB. Budući da dobro poznajem razne modele Maggija, trebalo je još čekati da se dobije očekivani zvuk. Tako smo obiteljski otišli na godišnji odmor, Maggiji su tiho svirali, a sve je nadgledala, ne bi vjerovali, punica. Deset dana je brzo prošlo, more, sunce i cvrčci su nas opustili, punicu smo poslali na more, a Maggiji su se usvirali. Jednim udarcem više muha. Sada je zvuk počeo ispunjavati prostoriju i moja očekivanja na način kako sam naviknut od Maggija. A očekivanja su velika. Moja očekivanja od svakog elementa unutar sistema za reprodukciju glazbe uvijek započinju od transparentnosti i rekreacije prostora, odnosno zvučne slike. Magneplanari 3.6/R su tu vrlo izdašni. Transparentnost je primarna odlika gotovo svih planarnih sustava, pa i 3.6/R nisu bili iznimka. Možemo uzeti bilo koju kvalitetnu snimku klasične glazbe i 3.6/R će nam otvoriti vrata pozornice i pozvati nas da slijedimo glazbu.

Uzmimo Beethovenovu "Eroicu" (Harmonia Mundi HMU 807470), Faureov "Requiem" (Pentatone 5186 020) ili Prokofjevovu "Petu simfoniju" (Telarc 60683) i kao kroz otvorena vrata možemo prošetati kroz redove glazbenika, od prvog do posljednjeg. Prozračnost je izvanredna i usko vezana uz veliku, otvorenu zvučnu sliku. Teško je za očekivati skvrčenu zvučnu sliku od zvučnika ove veličine, no ona je proširena daleko izvan fizičkih granica zvučnika. O crtavanju reda za redom instrumenata u dubinu, njihov odnos prema prostoru u kojem se nalaze je bio jasan, precizan, s dozom zraka oko svakog od njih. Kad prozračnosti i sjajnom o crtavanju prostora pridodamo eksplozivnu

Kad prozračnosti i sjajnom o crtavanju prostora pridodamo eksplozivnu dinamiku simfonijskog orkestra, koji se munjevito pokreće i zaustavlja, dobivamo nezaboravno slušno iskustvo. Kad jednom čujete sustav s dobro uklopljenim 3.6/R zvučnicima, mnogo drugih zvučničkih sustava će zvučati sporo, zasjenjeno "obješenim" utegom na svakoj noti.

dinamiku simfonijskog orkestra, koji se munjevito pokreće i zaustavlja, dobivamo nezaboravno slušno iskustvo. Kad jednom čujete sustav s dobro uklopljenim 3.6/R zvučnicima, mnogo drugih zvučničkih sustava će zvučati sporo, zasjenjeno "obješenim" utegom na svakoj noti. Velika finala su zvučala glasno, nabijeno energijom bez naznaka urušavanja ili "kvrčenja" zvučne slike. Magneplanare neopravdano prati glas da moraju svirati glasno kako bi se čula fina mikrodinamika glazbenog djela. Nikada nisam osjetio nedostatak finih detalja i suptilnog glazbenog sjenčanja iako ovdje ipak do izražaja dolazi snaga upotrijebljenog izlaznog pojačala. Mogu reći da, što je pojačalo jače, to je bilo više detalja i na manjoj glasnoći. Magneplanari 3.6/R me podsjećaju na fini mjerni instrument koji će u

potpunosti razotkriti sve kvalitete ali i mane sustava u kojem sviraju. Zvuk Maggija 3.6/R je krajnje konzistentan, neutralan, ni jedan dio frekvencijskog spektra nije na sebe privlačio pažnju. Srednjotonsko područje je ispunjeno toplinom, finim detaljima i mekoćom senzualnog ženskog vokala, koja izaziva ovisnost. Gudači su bili posebno impresivni, bilo da je riječ o solo violončelu Paola Beschija (Winter & Winter 910 027-2) ili Mahlerovoj "Četvrtoj simfoniji". Bešavna integracija gornjeg basa sa srednjotonskim područjem i prijelaz na *ribbonski* visokotonac su bili besprijekorni. Visoki su detaljni, čisti i prozračni iako se ponekad može učiniti da ima i previše detalja. U pitanju je tako čist i brz aluminijski *ribbon* da se svaka nota čuje za sebe, a to je iskustvo koje traži malo privikavanja. Područje basa područje je artikulirano, brzo, uvjerljivo i upotrebljivo do ispod 40 Hz. Neću tvrditi da bas ima veću težinu od najboljih dinamičkih sustava, ali definicija i sposobnost munjevitog udara su izvrsne. Dobar primjer mogućnosti 3.6/R je demonstracijski CD proizvođača zvučnika DALI: pritisnite "Play" i u samo sedamdesetak minuta možete provjeriti sve moje utiske.

Zaključak

Od samog početka nisam tajio da volim Magneplanare te se dobrim petnaestak godina družim s njima. Traže dosta strpljenja jer petstotinjak sati usviravanja nije malo. Traže i prostor iza zvučnika, kvalitetan sustav sa snažnim izlaznim pojačalima kako bi se izvukao maksimum. S druge strane, neće mučiti pojačalo padajući ispod 2 oma, pa i sa slabijim izlazima i te kako možemo uživati u glazbi. Lijepi su, kvalitetne izrade, tako da će i vizualno oplemeniti svaki prostor. Na kraju, vrlo teško je naći sustav u bilo kojem cjenovnom razredu koji će imati bolji odnos kvalitete zvuka i uloženog novca. Tražite li zvučnik koji će odlično svirati i s Metallicom i s Mozartom, učinite si veliku uslugu i svakako poslušajte Magneplanar 3.6/R.

Uvoznik:

Audio Art, Zagreb

Cijena: 44.900 kn